ၡၢၣ်လီၤလမ်ၣ်ရူၣ်ပိုင်ပိုင် မိုင်းၥွဂ်ၣ်
တၢၣ်ထတ်းသၢင် တၢင်းၡၢ်ထိုင်
ခမ်ၤဂတ်ၤပၢ်းပူၡ်ၤ လွင်ၣ်ပီၡ်ယိင်းပီၡ်ထၢ်း
တီၣ်လိၤင်ၣ်လၢၡ်းဝၡ်းဢွဂ်ၣ်ဢားသျုး

International
Commission
of Jurists

ၵၢၼ်တႅမ်ႈၶွၵ်ႇ, ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈပိူင်ပိူင် မိူင်းႁွၵ်ႇ, တႃႇထတ်းသၢင် တၢင်းႁၼ်ထိုင် ၼမ်ႉၵတ်ႉပၢႆးဝူၼ်ႉ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး

ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈပိူင်ပိူင် မိူင်းႁွၵ်ႇ, တႃႇထတ်းသၢင် တၢင်းႁၼ်ထိုင် ၼမ်ႉၵတ်ႉပၢႆးဝူၼ်ႉ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ၼႆႉ ပဵၼ်ၵၢၼ် ၽူႈတတ်းသိၼ် မိူင်းၾီႉလိပ်ႈပိၼ်း၊ မိူင်းထႆး၊ မိူင်းတီႇမေႃးလဵတ်ႈ လႄႈတင်း မိူင်းဢိၼ်ႇတူဝ်ႇၼီးသျူးၶဝ် လႆႈၶုပ်ႇၶူဝ်းႁပ်ႉႁွင်း ၼႂ်းပၢင်ၵုမ်ၵၢၼ်သၢင်ႈ (workshop) တီႈ မိူင်းႁွၵ်ႇ, ဢၼ်ၸတ်းႁဵတ်း မိူဝ်ႈဝၼ်းတီႈ 24-26 လိူၼ်ၵျုၼ်, ပီ 2016 ပၼ်ႉ။ ပၢင်ၵုမ်ၵၢၼ်သၢင်ႈၼႆႉ ၸုမ်းၵမ်ၵၢၼ် ၽူႈလူင်ႉလၵ်ႇၾိင်ႈမိူင်း ႁူႉမိူင်းမိူင်း (International Commission of Jurists) လႄႈတင်း ၸုမ်းၶေႃင်းယိင်း ၸၢတ်ႈၸိုင်ႈၸုမ်ႈၽႄ (UN Women) ႁူမ်ႈၵၼ်သေ ၼပ်ႉၼိုင် ၸတ်းႁဵတ်းပၼ်။

ၼႂ်းၶၢဝ်းတၢင်းပၢင်ၵုမ်ၵၢၼ်သၢင်ႈၼႆႉ ၽူႈတတ်းသိၼ် ၸိူဝ်းလုၵ်ႉၼႂ်းမိူင်းၸိင်ႇလၢၼ်းဝၼ်းၶွၵ်ႇဢေႃးသျူးၼၼ် ဝူၼ်ႉသၢင်ႈလိူၵ်ႉလမ်ႇလီငၢမ်းဝႃႈ တေႁဵတ်းႁိုဝ် ၵမ်ႉၸွႆႈပၼ်လႆႈ ၽူႈတတ်းသိၼ်ၼၼ် တႃႇတေတတ်းသိၼ်ပၼ်လႆႈ ၵိဝ်ႇၵပ်းလွင်ႈပဵၼ်ယိင်းၸၢႆး ပဵၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။ ၼႂ်းပၢင်ၵုမ်ၵၢၼ်သၢင်ႈ ၶၢဝ်းတၢင်းသွင်ဝၼ်းၼၼ်ႉ ၶဝ်လႆႈ လီပ်ႈႁဵၼ်း လွင်ႈတၢင်းပူင်သွၼ် လၢႆလၢႆတွၼ်ႈ၊ ၶဝ်ႈပႃးတူင်ႉၼိုင်ၸွမ်း ၵၢၼ်ၽိုၵ်းၾွၼ်ႉ ဢၼ်ပိူင်း ၸွင်ႇၼႄ လွင်ႈဝႃႈ တေႁဵတ်းႁိုဝ် ႁၼ်ထိုင်၊ လၢတ်ႈၼႄလႆႈ တၢင်းဝူၼ်ႉႁၼ်ပိူင်တၢႆ ၵိင်ႇၼိူဝ်လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၼၼ်ႉ။

တၢင်းဝူၼ်ႉ တႃႇတေတႅမ်ႈၶွၵ်ႇ, *ၸေႃႈၼႄႉၼမ်း ႁူႉ လွင်ႈလွင်ႈၶွၵ်ႇ*,မႃးၼၼ်ႉ လုၵ်ႉတီႈ ပၢင်ၶုပ်ႇၶူဝ်း ၵၢၼ်တတ်းသိၼ် ၼႂ်းတူင်ႇတၢင်ႇ ၶႃႇသီႇယၼ်ႇ (ASEAN) ဢၼ်ၸတ်းႁဵတ်း တီႈဝဵင်းၵျူႇၵႃႇတႃႇ မိူင်းဢိၼ်ႇတူဝ်ႇၼီးသျူး ၼႂ်းပီ 2015 ၼၼ်ႉသေ လႄႇပဵၼ်မႃး။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၽူႈတတ်းသိၼ်လူင် လႄႇလႄႇသီးတႃႇ, တီႇ, ၵႃႇသတြူဝ်ႇ (Teresita de Castro) ဢၼ်တၢင်တူဝ် ၸုမ်းတတ်းသိၼ်သုင်သုတ်း မိူင်းၾီႉလိပ်ႈပိၼ်းၼၼ်ႉ ႁပ်ႉဢဝ်ပၼ်ႈ ၽွၼ်း တႃႇၵႂၼ်ႁူဝ်ၼႃၼ်ႇတႅမ်ႈၶွၵ်ႇလႆႈ *ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈ ပိူင်ပိူင်* ၼႆႉ။

ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈပိူင်ပိူင် ၼႆႉ တေၵႂႃႇႁွႆႈ ၽူႈတတ်းသိၼ်ၼၼ် ႁူႉႁၼ် လၢႆးတၢင်း တႃႇတေထတ်းသၢင် လၵ်းထၢၼ်သၢၵ်ႈသေ, လူလၢႆႈၶမ်ႇတၢပ်ႈၶိင်ပိူင်ႈ တၢင်းဝူၼ်ႉႁၼ်ပိူင်တၢႆ ၵိင်ႇၼိူဝ်လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး၊ ထွမ်းၼင်ႇ, လၵ်းၼမ်ႉ လွင်ႈၾႅင်ႇ,ပႅင်းႁၼ် ၶၢၼ်ပႃးဝႆႉ သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ႁူၼ်း ႁူႉ မိူင်းမိူင်း ၶိၵ်ႇတင်း လိၵ်ႈႁူမ်ႈမႆႈ ၵိဝ်ႇၵပ်းတႃႇ ယွၼ်ႇယွမ်းလွင်ႈတၢၵ်ႈတႅင်ႈတေႃႇ ၶေႃင်းယိင်းႁူႈပိူင်ပိူင် (CEDAW)။

ၼႂ်း*ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈပိူင်ပိူင်* ၼႆႉ ႁၢင်ႈႁၢၼ်းပႃးဝႆႉ ၸေႃႈၼႄႉၼမ်း တႃႇလုမ်းတတ်းသိၼ်ၼၼ် တေတမ်းဝၢင်းမူႇပိူင်ၼႂ်းယူင်ႉယွႆးလုမ်းလၢဝ်းၾွမ်ၼၼ်း ၼင်ႇႁိုဝ် တေပဵၼ် တၢင်းထွႆႈထႅမ်ၸီႈၼၼ် ႁွႆႈပေႃး ႁူႉႁၼ်ငၢႆႈ ၵိဝ်ႇၵပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး လႄႈ တုမ်ႉတွပ်ႇလႆႈ ၵိဝ်ႇၵပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ၸိူဝ်းၼႆႉ။

ၸေႃႈလီႉလမ်ႈႁူႈပိူင်ပိူင် ၼႆႉ ပိူင်ယႅၼ်ႇမၼ်း ထၢင်ႇၸႅင်ႈ ၼင်ႇႁပ်ႉႁွင်းမၵ်းမၼ်ႈပၼ်ထိင်ႈဝႃႈ ၽိူင်ႈလႄႈထုင်းတၢမ်း ၸိူင်းၸိူၵ်ႇလႄႈၽႄၶေႃင်းယိင်းၼၼ် ၶမ်ႇထုၵ်ႇလီၸွႆႉတိူဝ်း တီႈၼႂ်းၵၢၼ်တတ်းသိၼ် ၼႆယဝ်ႉ။

ၶေႃႈလီႉလမ်ႈၵူႈပိူင်ပိူင် မိူင်းႁွၵ်ႇ တႃႇထတ်းသၢင် တၢင်းၵၢၼ်ထိုင် ၶမ်ႇၵတ်ႉပၢႆးဝူၼ်ႉ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး တီႈလႅင်ႇလၢၼ်းဝၼ်းၵွၵ်ႇၵေႃးသျူး

မိူင်းႁွၵ်ႇ၊ ဝၼ်းတီႈ 25 လိူၼ်ၵျူၼ်ႇ, 2016

ၵႂၢမ်းၶမ်ႈ

ထွမ်ႊၶေႃ, လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်, သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇတင်းလုမ်ႈသေဢလႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၵူႈၵေႃႉၶႃႈ မီးသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ် ၵိၵ်ႇတင်း ႁုင်ႇမုၼ်ႈသိၵ်ႇၶႂ, ၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ် ၸိမ်မိူဝ်ႈၵိူတ်ႇမႃး ၶၢဝ်ႇယဝ်ႉ။

ထွမ်ႊၶေႃ, လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်, ၵဵဝ်ႇၵပ်းတႃႇယွၼ်ႇယွမ်း လွင်ႈတၢၵ်ႈတၢင်ႇတေႃႇၶႅင်းယိင်းသေ မၵ်းမၼ်ႈဝႆႉဝႃႈ ၶႅင်းယိင်းၵူႈၵေႃႉ မီးသုၼ်ႇမုၼ်ႈထူမ်း ဢလႈ ၵဵတ်ႇၶေလွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း တင်းမူတ်းဢလႈ လွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈပိုၼ်ႉထၢၼ်ၶႅင်, လွင်ႈၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ်၊ လွင်ႈႁူမ်ႇလူမ်ႈၽဝ်ႇတွႆႈၽိုင်ႈမိူင်း၊ လွင်ႈလဵၵ်ႇၽေၵူႈသၢၼ်းသၢၼ်း ထိူဝ်းၶေႃႉ။

တီႈလိၵ်ႈႁူမ်ႈမႂ်ႇ လွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈၵူၼ်းပိုၼ်ႉမိူင်းဢလႈ သုၼ်ႇလႆႈပၢႆးမိူင်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵူႈမိူင်းမိူင်း (ICCPR-International Convenant on Civil & Political Rights) ဢတႃႇ မၵ်းမၼ်ႈဝႆႉဝႃႈ ပေႃးပဵၼ်ၽႂ်ႇၶႃႈ ၽိုင်ႈမိူင်းၶႃႈထိုင် ၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉ ၽူႈလႆၽၢႆၵမ်ႇဝႃႈ လီလႆႈမီး သုၼ်ႇၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ်၊ တေၵမ်ႇလႆႈမီး လွင်ႈလဵၵ်ႇၽေၵၼ်။ ၽႅမိူင်းၶႃႈ တေလႆႈႁပ်ႉပၢၵ်ႇ တႃႇတေၵဵတ်ႇႁေႃႉ လွင်ႈလၢတ်ႈၵျူႇ ထိုဝ်းၶေႃႉ မၼ်ႈမၼ်ႈၵိမ်းၵိမ်းၶႃႈ။

လိၵ်ႈႁူမ်ႈမႂ်ႇ ၵဵဝ်ႇၵပ်းတႃႇ ယွၼ်ႇယွမ်းလွင်ႈတၢၵ်ႈတၢင်ႇတေႃႇ ၶႅင်းယိင်းၵူႈပိူင်ပိူင် (CEDAW- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ထမ်ႉ မၵ်းမၼ်ႈဝႆႈဝႃႈ ၵိူၼ်းထဝ်ႈၶိုၵ်ႈတီႈ လူင်ပွင်ၸိုင်ႈ ၵူႈထၢၼ်ႈတင်းသဵင်ႈ ႁပ်ႉပၢၵ်ႇပိူဝ်ႈတႃႇၵဵတ်ႇၶေ ၶႅင်းယိင်း ၶဝ်၊ ၵိူၼ်းမီးလွင်ႈ ၵဵတ်ႇၶေႁေႃႉၵင်ႈပၼ်ၶႅင်းယိင်း၊ ယႃႇၵိူၼ်းမီးလွင်ႈလဵၵ်ႇၽေ သေႃႉၶေးတေႃႇၶိူဝ် ၶႅင်းယိင်းၶႃႈ။

လွင်ႈၵၢပ်ႈတမ်းဝၢင်း ပုၼ်ႈတႃႇ သုၼ်ႇလႆႈၵွၼ်းလႆႈသၢင်ႈ ၶႅင်းယိင်းၶႃႈ ထင်ႇပဵၼ်လွင်ႈ ၵမ်ႉထိမ်လွတ်ႈလႅဝ်းၶႂ်ႈတူင်ႇဝူင်းၵူၼ်းႁဝ်းယဝ်ႉ။

တီႈမိူင်းလႅင်ႇလၢၼ်းဝၼ်းၵွၵ်ႇ ၵေႃးသျူးၶႃႈ ယွၼ်ႉမီးလွင်ႈလဵၵ်ႇၽေ ၵိၵ်ႇပႃး လွင်ႈၾႅင်ႇပဵင်း (ၶႂ်ႈဢၵႈ ၵူၼ်းၸၢႆးဢလႈၵူၼ်းယိင်း) ၶမ်ၶဵၼ်ႇ၊ ႁွပ်ႈၶေၶဢလႈ ၵဵဝ်ႇလူလႃႈလွင်ႈတတ်းသိၼ်တႃႇၾႅင်ႇပဵင်းဢလႈ သုၼ်ႇလႆႈၶႅင်းယိင်းၶဝ် မိူင်းၶၢဝ်ႇဢတႃႇ တေၵမ်ႇငၢႆႈ။

ၵဵဝ်ႇလူလႃႈလွင်ႈ ပၵ်းပိူင်မႂ်ႇမီးဢလႈသင်၊ လွင်ႈတတ်းသိၼ်ဢလႈသင် ၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉ မီးသုၼ်ႇၵပ်းသၢၼ်သိုၵ်ႈသမ်, ၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

တီႈ လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်,ၵဵဝ်ႇၵပ်း တႃႇယွၼ်ႇယွမ်း လွင်ႈတၢၵ်ႈတၢင်ႇတေႃႇၶႅင်းယိင်းၶႃႈ မၵ်းမၼ်ႈဝႆႉဝႃႈ ၶႅင်းယိင်းၵူႈၵေႃႉ မီးသုၼ်ႇမုၼ်ႈထူမ်းဢလႈ ၵဵတ်ႇ ၶေလွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း ၵိၵ်ႇတင်း သုၼ်ႇလႆႈပိုၼ်ႉထၢၼ်ထိုင်ႉၶေႃ,-လွင်ႈၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ်၊ လွင်ႈႁူမ်ႇလူမ်ႈ ၽဝ်ႇတွႆႈၽႅမိူင်း လွင်ႈလဵၵ်ႇၽေ သေႃႉၶေး ထိုဝ်းၶေႃႉ။

ၵဵဝ်ႇလူလႃႈလွင်ႈပၵ်းပိူင်မႂ်ႇမီးဢလႈသင် လွင်ႈတတ်းသိၼ်ဢလႈသင် ၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉမီးသုၼ်ႇၵပ်းသၢၼ် သိုၵ်ႈသမ်, ၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်ႇပိုၼ်ၶၢဝ်, ဝိင်းပိူလ်ၵျိင်း လၵ်းၵၢၼ်လွင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်း ၽႂ်ႇတတ်းသိၼ် တီႈထုမ်း LAWASIA (Law Association For Asia Pacific Region) ၶႃႈၵေႃႈ ၵမ်ႉထိမ်ပၼ်လွင်ႈဝႃႈ ပေႃးလိူၵ်ႈ ၽူႈတတ်းသိၼ် ၶႃႈထိုင် တေၵမ်ႇလႆႈမီး လွင်ႈတၢင်းလဵၵ်ႇၽေလေႃႇလေႃႇတီႈ ထိုဝ်ႉၼိူဝ်း၊ သီၶေ၊ ၸၢႆးယိင်း၊ ၽဵဝ်ႇသႃႇ၊ ၵိူဝ်းယမ်၊ ၵၢၼ်ပၢႆးမိူင်းဢလႈတၢင်ႇထိုဝ်း ထိုင်ႉၶေႃ,-ထၢဝ်းၼိူဝ်း၊ ထၢၼ်ႈၵူၼ်းငဝ်ႈငႄႇ၊ လွင်ႈမီးၶႅၼ်ႈၵူၼ်းၵူဝ်ၵမ်ႇမီး၊ လွင်ႈၶဝ်ႈလွၵ်ႈႁူမ်းသွင်၊ လွင်ႈမၢၵ်ႈမီး လွင်ႈၵိူတ်ႇမႃး ၵမ်ႇၶေ လွင်ႈထၼ်ႉထၢၼ်ႈ ထိုဝ်းၶႃႉ။

တႃႇတဵပ်းတတ်း လွင်ႈၶမ်ႇၵတ်ႉပၢႆးဝူၼ်ႉ ၵိင်ၶိုဝ်တၢင်းၵၢၼ်ထိုင် လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၶႃႈ ထဝ်ႈၶိုၵ်ႈတီႈၽႂ်,တတ်းသိၼ် ထင်ႇၵွတ်း ပၢင်ႁုမ် ၵုပ်, ၵူဝ်း တီႈဝိင်းၵျူႇၵတႃႇ၊ မိူင်းၵိၼ်ႇတူဝ်ႇၶီးသျူး မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 5 တေႃႇ 6 ၊ လိူၼ် ၵွၵ်ႇတူဝ်ႇပိူဝ်ႇ၊ ပီ 2015 သေ သမ်ႉၵမ်ႉထိမ် ၵိူၼ်းၸၢႆးဢလႈယိင်း ၾႅင်ႇပဵင်းၵၼ် ၊ ၵိူၼ်းလွတ်ႈၵၢင်းလွင်ႈလဵၵ်ႇထၼ်ႉထၢၼ်ႈၵၼ်ၶႃႈ။

တီႈပၢင်ၵုပ်,ၵူဝ်းၶေၶႃႉ ၽူႈၶဝ်ႈႁူမ်ႈၶဝ်ထင်ႇပိုတ်ႇပၢၵ်ႈလီႉၶေတေႃႇ ၼၼ်ႇတဵမ်ႈ လၵ်းၵၢၼ် ၵူႊ လွင်ႈလွင်ႈ တႃႇသၢၼ်ၶတ်းတေႃႇ လွင်ႈလဵၵ်ႇၽေၶႅင်း ယိင်းဢလႈ သုၼ်ႇၾႅင်ႇပဵင်းတႃႇၶႅင်းယိင်းၶဝ်ၶႃႈ ၶၼ်ၶၼ်ၽႅင်းၽႅင်းယဝ်ႉ။

တီႋခေ့ၔၶႉၶမ်းၵျေ,မတီ, (CEDAW) မၢ် (33) ၶၩ. ၵှပ်.ၵှၶ်ဝှု့ ထိုင်ႋမိုင်းမီးပုၶ်ႋၸွၶ်း တၢ,တေၵှပ်.ပၢၵ်,ဝံ.ဝှု့ၶၢင်းယိင်းၶဝ် တေလံ့မီးသုၶ်, ၶဝ်ႋၵှလံ့လွင်ႋၸၢင်,ပိင်းလွမ်းထမ်း၊ တီႋၵၢၶ်တတ်းသိၶ်ၵျေ့ တိုၶ်းတေၵာမ်,လံ့ထိၵ်,ၸေ ၶၢင်းယိင်းၶဝ်လႃးလႃး။

ၵိင်ၶိုဝ် လွင်ႋသုၶ်,လံ့သုၶ်,ပီၶ်ဂူၶ်းငလႋ လွင်ႋၸၢင်,ပိင်းဂၶ်ၶၩ. တိုၶ်းတေလီမီးဝံ. ခေ့မုၶ်းလိၵ်ႋလၢ်းၸွင်ႋယူ,ၶၩ ၸူ့တတ်းသိၶ်ငလႋ ၸူ့တၢင်ၶျေ့ၶဝ် ဝှု့ဝံ.ယဝ်ႋ။ ယွၶ်.သင်ၶၩ မၢင်တီႋမၢင်လိၶ်ထမ်. ၵိဝ်,လူလုံ့လွင်ႋထိၵ်,ၸေယိင်းထၢ်းၶၩ. မီးလွင်ႋတုမ်.တိုဝ်.ငၢ်ႋငလႋ ၵၢၶ်တတ်း သိၶ်ၵျေ့ လံ့ပိုင်ႋဂၶ်ယူ,ၶၩယဝ်.။

မိုဝ်ႋဝၶ်းထီ. 4 တေ့, 5 ၊ လိုၶ် သိပ်,တိမ်,ပိုဝ်, ပီး 2013 ၶၶေၶ်. ၸူ့တတ်းသိၶ် ၶင်းတူင်,တၢင်, ထိင်,ထၢၶ်းဝၶ်းၷွၵ်,ၵေားသျုးၶဝ် ထင်,ၵိုတ်း ပၢင်ဂုမ်ၵုပ်,ၵူဝ်း လွင်ႋယိင်းၸိင်,ပိင်း၊ လွင်ႋမၢ်မီႋတိပ်းတတ်းငလႋ လွင်ႋဂူမ်ႋငုမ်းၶိုဝ်လိုင်ႋယုၵ်.မုၶ်း သုၶ်,လံ့ ၶၢင်းယိင်း၊ တီႋၶၶေၶ်ႋ ထင်,နိုၶ်း ထိမ်ထိမ်မၵ်းမၶ်ႋ ပၶ်ဝှု့ၷွမ်. လွင်ႋယိၶ်,ငၤ႞၊ ၸှိုင်ႋထုင်း၊ ၸျေ,သျ, ၵိုဝ်းယမ်ငလႋ ၵာမ်,ထုၵ်,မီးလွင်ႋ ပူၶ်.ပိၶ်ၶိုဝ်သုၶ်,လံ့ သုၶ်,ပီၶ်ငလႋ လွင်ႋလွတ်ႋလိဝ်း ၶၢင်းယိင်းၶဝ် ၶၩယဝ်.။

ယွၶ်.ၶၢင်းယိင်းၶၩ. ပိၶ်တူဝ်ယိုဝ်,/တူဝ်လံ့ၶၢမ်, ၶင်းၶျၢင်,ၵၢၶ်တတ်းသိၶ်သေ ၵာမ်,ၵျး သမ်.ပိၶ်ပႃး ၸူ့လမ်,လွင်ႋ တၢ,ပုၶ်,ပၢင်ႋ ၸၢ်,ထတ်းၵၢၶ် လွင်ႋတတ်းသိၶ်ၶင်, ၸူ့တၢင်ၶျေ့၊ ထဝ်ႋၶျေ့တီႋပလိၵ်ႋ၊ ထဝ်ႋၶျေ့တီႋတိင်မၢပ်,၊ ၸူ့ၶဝ်ႋထိမ်ၵေ့လိတ်ႋ၊ လွင်ႋမူၶ်.မေ ၵိဝ်,ၵပ်းလွင်ႋၵာမ်းၶၢတ်ႋ၊ ၸူ့လူင်.လိၶ်,ၸၢ်,ပၵ်းပိုင်ငလႋ ၸူ့ၵိဝ်,ၷွင်.သၢင်ႋၵၢၶ် တၢင်,ထိုဝ်း။

ၸိၶ်ၵၢၶ် ယွၶ်,ယွမ်းလွင်ႋၵာမ်,ၸၢင်,ပိင်း ၵိဝ်,လူလုံ့ယိင်းထၢ်းသေ ထိၵ်,ၸေ ၶၰမ်.ၵတ်. တၢင်းပိၶ်ၶၢင်းယိင်းၶၩ. ပိၶ်သိၶ်ႋတၢင်း တၢ,နိုပ်ႋၶျေ့ ၸိဝ်ႋပိတ်ႋ လွင်ႋပေ.ၵိၶ် ၵိုတ်းၵှၢ်.ၶိုဝ် ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ယဝ်.။

ၵှဝ်းၸူ့တတ်းသိၶ် တီႋထိင်,ထၢၶ်းဝၶ်းၷွၵ်,ၵေားသျုး၊ ၷွၶ်ၶဝ်ႋပႃးၶင်းပၢင်ဂုမ်ၵၢၶ်သၢင်ႋ (Workshop) လူလုံ့ တၢင်းၵှၶ်ထိုင် ၶၰမ်.ၵတ်. ပၢ်း ဝူၶ်.ၵိင်ၶိုဝ် လွင်ႋပိၶ်ယိင်းပိၶ်ထၢ်း တီႋ မိုင်းၷွၵ်,၊ မိုင်းထံး၊ မိုဝ်ႋ ဝၶ်းထီ. 24-25 ၊ လိုၶ် ၵျူၶ်,၊ ပီး 2016 ၶၶေၶ်.။ ယူ,တီႋၶၶေၶ်ႋ ထင်,နိၶ်,တိမ်ႋ ၵိုတ်းလွမ်း ခေ့ၰ.ထမ်ႋရူ့ပိုင်ပိုင် တၢ,ထတ်းသၢင်ႋ တၢင်းၵှၶ်ထိုင် ၶိုဝ် ၶၰမ်.ၵတ်.ပၢ်းဝူၶ်.လွင်ႋပိၶ်ယိင်းပိၶ်ထၢ်း ၶၩယဝ်.။

လွင်ႋၶံ့ထွ်တူလုံးရူ့ပိုင်ပိုင်

1. ခေ့ၰ.ထမ်ႋၵာၶ်ၶၩ. ယိုင်းၵၢၶ်းမီးဝံ.ဝှု့-

    (ၵ) တၢ,ၵမ်.ထိမ် ၸူ့တတ်းသိၶ်ၶဝ် ၵှိုႋပွင်,ထွ်ယဝ်. ၵိုတ်းသၢင်ႋၷျ,လံ့ လွင်ႋၸၢင်,ပိင်း ၵိဝ်,လူလုံ့ လွင်ႋပိၶ်ယိင်းပိၶ်ထၢ်း ငလႋ ပၵ်းပိုင်တိုဝ်း ၵမ် တၢ,တေၵာမ်,ထိၵ်,ၸေၵေၶ်ၶၶေၶ်.။

    (ၶ) တၢ,ထွ့ႋထိမ်ၸူ့လူင်.လိၶ်,ၶျေ့ၵၢၶ် ၶင်,ထဝ်ႋၶျေ့တီႋလုမ်းတတ်းသိၶ်၊ ပလိၵ်ႋ၊ ၸူ့တိင်မၢပ်,၊ ၸူ့ၶဝ်ႋထိမ်ၵေ့လိတ်ႋ၊ ဂူၶ်းလူင် သမျ,ထီ.၊ ၸူ့ထွ့ႋၵိုတ်းထွ့ႋဝူၶ်.၊ ၸူ့တၢင်ၶျေ့၊ ၸူ့ထွ့ႋဂူမ်းသၢင်ႋၵၢၶ်၊ မေယျ၊ ထုမ်းသၢင်ႋတူင်,ဝူင်းဂူၶ်းဂူ့တီႋတီႋ၊ ၵာၶ်ယူ,ၶင်းမိုင်း ငဝ်းလၢ်း ၵပ်း သၢၶ်မိုၶ်ၵၶ်၊ ၵာၶ်ၵပ်းသိုပ်,ယူ,ၶၶေၶ်. ထၢင်ႋပိၶ်လွင်ႋထိၵ်,ၸေ ၶၢင်းယိင်းယူ,ၶၩ။

    (င) တၢ,ၸေ့တိုၶ်း လွင်ႋၵိုတ်းသၢင်ႋၸၢ်,တတ်းသိၶ်ၶၩ. ၵှိုႋမီးလွင်ႋၵှပ်.ပၢၵ်, တၢ,ၶၢင်းယိင်းၶဝ်၊ တၢ,ၵှိုႋလံ့လွင်ႋၸၢင်,ပိင်း၊ လွင်ႋမၢၶ်,မိၶ်ႋ ၷျ, မိုဝ်းၶျေ့ တီႋလုမ်းတတ်းသိၶ် ၵာၶ်တုမ်.တိုဝ်.ငၢ်ႋ ၵိဝ်,ၵပ်းလွင်ႋပိၶ်ယိင်းပိၶ်ထၢ်း။ လွင်ႋငူပ်.ငီ.ၵၶ်ငလႋသင်၊ လွင်ႋတိပ်းတတ်းၵှိုဝ်၊ လွင်ႋ တိၵ်းထွ်.ၵၶ် ၵိုတ်း/လၢတ်ႋၶင်းၶျၢင်တိပ်းတတ်းသိၶ်ၸြုးငလႋသင် ၶၩယဝ်.။

2. ခေ့ၰ.ထမ်ႋၵာၶ်ၶၩ. ဝူၶ်.သွၶ်,တိတ်ႋတေ့းလီယဝ်.သေ ထင်,နိုင်ပွင်မႋးယဝ်.၊ တူဝ်ယၢင်,-ၸှိုင်ႋမိုင်းငလႋထၶ်.ထၢၶ်ႋၵိဝ်,လူလုံ့ (CE-DAW) ငလႋသင်၊ ၵာၶ်ၸူ့ၵပ်းသၢၶ်ၶဝ်မၵ်းမၶ်ႋဝံ. လွင်ႋတိပ်းတတ်းသိၶ်ငလႋသင် ၸှိုင်ႋမိုင်းငလႋထၶ်.ထၢၶ်ႋရူ့ပိုင်ပိုင်၊ ၵၢၶ်ၸိုၵ်းၸွၶ်. လွင်ႋလီ ငလႋ တူဝ်ထုပ်းငလႋသင် ထိုဝ်းၶၶေၶ်. ပိၶ်,ၸျေ,သျ,တၢင်,ထိုဝ်းယဝ်. ထင်,ထိၵ်,ၸေမိင်, ၸူ့ၶဝ်ႋဂူမ်းပၢင်ဂုမ်ၵၢၶ်သၢင်ႋ (workshop) လိုင်ႋထတ်းသၢင်ႋ တၢင်းၵှၶ်ထိုင် ၶၰမ်.ၵတ်.ပၢ်းဝူၶ်. လွင်ႋယိင်းပိၶ်ထၢ်း၊ တီႋမိုင်းၷွၵ်,၊ မိုင်းထံး၊ မိုဝ်ႋဝၶ်းထီ. 24 - 25 လိုၶ်ၵျူၶ်,၊ ပီး 2016 ၶၶေၶ်.ယဝ်.။

3. ခေ့ၰ.ထမ်ႋၵာၶ်ၶၩ. ၵျေ,သၢင်ႋပၶ် ၵိၶ်ၵိင်းလူင်ၵာၶ်ၶိုင်ႋ တၢ,ၸူ့ၵိဝ်,ၷွင်. ၶင်းထုမ်း ၸူ့တတ်းသိၶ်ထိင်,ထၢၶ်းဝၶ်းၷွၵ်,ၵေားသျုး၊ တၢ,ယွၶ်,ယွမ်း လွင်ႋတိၵ်းတိင်မိုၵ်ႋၵိၶ်၊ လွင်ႋထိၵ်,ၸေထၶ်.ထၢၶ် ၶင်းထၢတ်ႋပၢၶ်ၶၢင်းယိင်းၶဝ်၊ ပိုင်လူင်မၶ်းငတ. မိုဝ်ႋၸွင်းထုပ်း ၵၢၶ်တတ်းသိၶ် ၵှိုႋလံ့မီးသုၶ်ၸိင်,ပိင်းဂၶ်ၶၶေၶ်.ယဝ်.။

4. ၶေႃႈလီၵ်ႉလမ်ႇၶၼ်ႉ ပူင်လူးထိုင် ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်လၼ်ႉလွၵ်းသေၵမ်ႈဝႃႈ ယဝ်ႉၵေႃႈ ယိူင်းလူး ထိုင်ပႃး လွင်ႈပုၵ်းတင်ႈ ပၢင်ၽိုၵ်းၽဵၢ်ႇတတ်းသိၼ်။ ၶေႃႈလီၵ်ႉလမ်ႇၼႆႉ ထုၵ်ႇလီတိုဝ်းၵမ်ႉၵူႈတီႈ၊ ၶွၵ်ႈလိူဝ်သေ ၵၢၼ်တတ်းသိၼ် ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလုမ်းၶိူဝ်းလိၵ်ႉၵၼ်ႁိုဝ်၊ လွင်ႈၵိူတ်းၵႂၢႆႉ ၶၢႆႇၵၼ်တၢႆႇႁိုဝ် လိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

5. ၽူႈၶဝ်ႈသၢင်ႈ ၶွင်ႈလုမ်းတတ်းသိၼ်ၵူၼ်းမိူင်းၼႆႉ ပဵၼ် တူဝ်လမ်ႇလွင်ႈ တႃႇတိုၵ်းတေႃး လိူင်ႈလႅၵ်ႈၽေယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး။ ၶေႃႈတႅပ်းတတ်းမီးလိူင်ႉ ႁိုဝ်ဝႆႉၵေႃႈယႃႇ ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် လၢင်ႈမူၼ်ႉမေး ၶိုၼ်း ၵၢၼ်ၽိုၵ်း ၵမ်ႈၶၼ် တၢင်းယၢမ်ႈသေ ထိမ်ၵၢင်းၶၢဝ် ပိူင်တၢႆ တၢင်းၵှၼ်ထိုင် ၶၢဝ် လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးယဝ်ႈ။ ၶဝ်လင်ႁိုတ်ႈပၢၵ်ႈၶေ ပိူင်တႅၵ်ႈတႃႇတႅပ်းတတ်း (Criteria) လွင်ႈၵိတ်ႉၶေ လိူင်ႈ လႅၵ်ႈငၽ ၵမ်းသိုဝ်ႈၽၢတ်ႈ (Direct) ၵမ်ႉၶၼ် လၢႆးၽၢတ်ႈ (Indirect) ယူႇ။ ၶဝ်လင်ႈတႅပ်းတတ်းတႃႇသပ်းလႅင်းသေ ထိင်းသိမ်း လွင်ႈႁိူဝ်းယမ်သိၵ်ႉၶျႃႇၶၢင်းယိင်းငလႈ လွင်ႈၽိင်ႈပိင်းၶၢင်းယိင်း ၶွင်ႈၶၢင်ႈတတ်းသိၼ်ႁၢႆး ၶွတ်ႈၽွတ်ႈလွင်ႈ ၽိုင်ႈ တႃႇၽွမ်ႉၵၼ် လွႆႉတိုဝ်းၶၢင်ႈ ၶေႃႈလီၵ်ႉလမ်ႇၵူႈပိူင်ပိူင် ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈ လွင်ႈၽိင်ႈပိင်းငလႈ တႃႇၵမ်ႈမီး လွင်ႈလႅၵ်ႈငၽ တေႃႇၶၢင်းယိင်းၶဝ်။ ၶိုင်ႁိုတ်းမႃႇမီး တႃႇႁူမ်ႇၸုမ်းၶၢဝ် ၽူႈတႅၼ်းၽွင်းၶဝ်၊ ႁၢမ်ႈ လွင်ႈၵိူတ်းၵႂၢႆႉ ယႃႉပႅတ်ႈ ၶေႃႈလီၵ်ႉလမ်ႇတႃႇၽိင်ႈပိင်းငလႈ တႃႇၵမ်ႈၵႂႃႇပဵၼ်လွင်ႈလႅၵ်ႈငၽ တေႃႇ ၶၢင်းယိင်းၶဝ် ၶၼ်ႉ။

ပိူင်လူင်ၶေႃႈႁၼ်ထိုင် / ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈတၢင်းႁၼ်ထိုင်

6. ယိူင်းၵၢၼ်းတႃႇ ၶေႃႈလီၵ်ႉလမ်ႇၼႆႉသေ ၶေႃႈႁၢမ်းၸွႆႈတိုဝ်းၼႆႉ လင်ႉသပ်းလႅင်းဝႆႉဝႃႈ -

(ၵ) Sex ပိူင်ပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး - ၼႆႉၼႆႉ ၵိုင်ၶၢဝ် တူဝ်၊ ၸႂ်ငလႈ လွင်ႈလူလႆႈ တူဝ်မီးၸွႆႈၵူၼ်းၶိုင်ႈၵေႃႉသေ လင်ႈပဵၼ်ႁၢင်ႈၽၢင်ၵူၼ်းၸၢႆး၊ ၵူၼ်း ယိင်း၊ ၵမ်ႉၶၼ်တင်းသွင်မဵဝ်း၊ GENDER လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး - ၼႆႉလမ်ႉ မၢႆထိုင် ပိူင်ပဵၼ် =ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ပႃးလိၵ်ႉႁိုတ်ႈ (Biological sex) တီႈၵူၼ်း ၶိုင်ႈၵေႃႉ ၵဵဝ်ႇၵပ်းတူင်ႈဝူင်းယူႇသၢင်ႈ၊ လွင်ႈယိၼ်ႈငၸႈ ၽိုင်ႈထုင်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွမ်ႉမီး လိူင်ႈပိၵ်ႈပိူင်ႈၵၼ်လိူဝ်း ၶၼ်ႉသေ ပဵၼ်လွင်ႈလႅၼ်ႈတၢမ်း ငလႈ လႅၵ်ႈငၽ တၢင်းမုင်ႈမွင်း၊ လွင်ႈလူလႆႈၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ် တွၼ်ႈၶၢင်းယိင်းၶဝ် ယူႇယဝ်ႉ။

(ၶ) ၶင်ႇႁိူဝ်တေမီး လွင်ႈၽိင်ႈပိင်းငလႈ လွင်ႈလပ်ႉလွင်း တႃႇၽိင်ႈပိင်းမိူၼ်ၵၼ် ၶွင်းၵေႈ လွင်ႈၵပ်းသၢၼ် ၵူၼ်းၸၢႆးငလႈၵူၼ်းယိင်းၼႆႉ ထုၵ်ႇလီမီး လွၵ်းလၢႆးၽိင်ႈပိင်းၵၼ် ၵၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်း ၶဝ်ႈၶွင်ႈယူႇယဝ်ႉ။ Equality of opportunity တိုဝ်ႉတၢင်းၵၼ်လႆႈၽိင်ႈမိူၼ်ၵၼ် - ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ၽူႈလွႆၽွႆသေၵမ်ႉဝႃႈ ယွၼ်ႉၶၼ်ႈၵတ်ႉၶဝ်သေ မီးသုၼ်ႇမိူၼ်ၵၼ် ႁူမ်ႈႁွမ်းၵိုတ်းသၢင်ႈထွမ်းလႆႈ ၶွင်ႈၶၢင်ႇပႃးမၢၵ်ႈမီး၊ တူင်ႇ ဝူင်းၵူၼ်းပႃးမိူင်း၊ ၽိုင်ႈငၸႈၵူႈပိူင်ပိူင်ၼႆႉ ယူႇယဝ်ႉ။

(င) လွင်ႈၽိင်ႈပိင်းယွႆႇၶမ်မႈၼႆႉ ၵဝ်ယိၼ်းပဵၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇသုၼ်ႇၶၢင်းယိင်းၶဝ် ၽိင်ႈပိင်းယဝ်ႉ။ ၽွၼ်းလီၵၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈၵမ်ႉထိမ် ၵပ်းၵၢႆႇ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး၊ ႁႂ်ႈပေႃးမီးၶမ်ႉတွၼ်းၵၼ်လမ်ႇလွင်ႈငလႈ တင်းလိၵ်ႈလၢႆႈလႆႈ ၶွင်ႈၶၢဝ်းယၢမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

(ၸ) Discrimination လွင်ႈလႅၵ်ႈငၽ - ၼႆႉလမ်ႉ ပဵၼ်လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇၵူၼ်း ၵူႈသိၼ်း ၵူႈပိူင် ၵိုင်ၶၢဝ် လိူဝ်ႉၶိူဝ်း၊ သီၶင်၊ ၽျႃႇသႃႇၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လွင်ႈႁိူဝ်းယမ်၊ လွင်ႈယုမ်ႇယမ်၊ လိူဝ်ႉၶိူဝ်း၊ ၶျေႈၵၢၼ်၊ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶၢဝ် ပႃးမိူင်း၊ လၢဝ်းၶိူဝ်း၊ ပိုၼ်ႉထၢၼ်(တူင်ႇဝူင်းတေႇပဵၼ်မႃး)၊ လွင်ႈ ၵမ်ႉၼိင်လႅင်း (တုၵ်ႉၶီႇတႃႇ)၊ ၵႃႇယုလိၵ်ႉယွႆႇ၊ တီႈႁိုတ်ႇ၊ တီႈယူႇသဝ်း၊ ဝၢၼ်းမိူင်း ပိူင်ႈၵၼ်ငလႈ မူႇလုမ်းၵူၼ်းၵမ်ႉၵေႃႇ၊ ယိင်းၸၢႆး၊ လွင်ႈၶဝ်ၸွႆ ႁူပ်ႈၵူႈႁွမ်းသွင်၊ လွင်ႈမၵ်းမၼ်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ငလႈ တၢင်ႇလိူဝ်းသေ ယွၼ်ႉၶၼ်ႉငလႈ လင်ႈပဵၼ်လွင်ႈလႆႈထိုင်တီႈလူႉလိၵ်ႉ။ လွင်ႈလူႇသုမ်းတၢင်လိူဝ်း ၵမ်ႉ ၶၼ် လွင်ႈၵၼ်ၽိုၵ်းတႃႇ သုၼ်ႇၵူၼ်းႁဝ်းယဝ်ႉ။

လွင်ႈလႅၵ်ႈငၽၼႆႉ မီးသွင်မဵဝ်း။

(1) Direct (လႅၵ်ႈငၽ ၵမ်းသိုဝ်ႈ) ၶင်ႇၽိုင်ႈမိူင်း ၵၼ်ၵဝ်ၵမ်းၶၢတ်ႈသေ တႅမ်ႈဝႆႉတႅၵ်ႈတႅၵ်ႈလႅင်းလႅင်းဝႃႈ လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇပိူင်ႈၵၼ် ၶၢဝ်ပိူၼ်ႈၼႆႉ မၼ်းလၢင်ႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉႁၢဝ်ႉႁိုင်းၶၢဝ် သုၼ်ႇ တၢင်းလူမ်းသိုဝ်းၵူၼ်းတၢင်ႇၵေႃႉ၊ ၵမ်ႉၶၼ် တၢင်ႇလုမ်း ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

(2) Indirect (လႅၵ်ႈငၽ လၢႆးၽၢတ်ႈ) - ၶင်ႇ ၽိုင်ႈမိူင်း ၵၼ်ပဵၼ် ပၢၼ်ၵၢင် (ယူႇၵၢင်) သေတႃႇ ၽႄၶၼ်းၵၢၼ်မၼ်း သမ်ႉ မီးလွင်ႈတုမ်ႉ တိုဝ်ႉႁၢဝ်ႉႁိုင်းၶၢဝ် သုၼ်ႇ တၢင်းလူမ်းသိုဝ်း ၵူၼ်းတၢင်ႇၵေႃႉ၊ ၵမ်ႉၶၼ် တၢင်ႇလုမ်း ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၶိုင်ႈၵေႃႉ ၵမ်ႉၶၼ် ၶိုင်ႈလုမ်းၼႆႉ ၵိုင်ၶၢဝ်လွင်ႈတၢင်းသေၵၼ်ၵၼ်သေ လၢင်ႈလႆႈလႃး တၢင်းလႅၵ်ႈငၽယဝ်ႉ။ လွင်ႈလႅၵ်ႈငၽၼႆႉ ၵမ်ႉၸႂ်ႈငလႈဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်မႃး ႁၢင်းႁွလႆးမၼ်းၶေႃၶေႃ၊ ၸွပ်ႇၶေႃႈၵႂၢမ်းႁွင်ႉၵၢႆႇၵၼ် ၵိုင်ၶၢဝ်လွင်ႈ လိၵ်ႈလၢႆႈပိူင်ႈတူဝ်သေ မီးၶၼ်ႈၵတ်ႉမႃး၊ လွင်ႈတမ်းဝၢင်းပိူင်ငလႈလွင်ႈတၢင်းယၢမ်ႈလိူင်ႈလႅၵ်ႈလၼ်ႉၶၼ်ႉသေ လင်ႈပဵၼ်လွင်ႈတၢင်း ၶတ်းၶၢင်ၵၼ်၊ ၶတ်းၵၼ်ႁႂ်ႈလႅၵ်ႈငၽၵၼ်မႃးယဝ်ႉ။

(ၺ) Distinctionလွင်ႈလႅၵ်ႈပဵၼ်လုမ်း/ၽုင် -ၼႆႉလမ်ႉပဵၼ်ၶေႃႈၵၼ်ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈပၵ်းပိူင်တႃႇၵပ်းသိုပ်ႇပိူၼ်ႈ၊ၵၼ်ၵမ်ႉတုမ်ႉတိုဝ်ႉႁၢဝ်ႉႁိုင်းၶၢဝ်

သုၼ်ႇတၢင်းလူမ်းသိူဝ်း ၊ ပဵၼ် လွင်ႈတၢင်း ၵၢၼ်တူၵ်းထုၵ်ႇမီးၼႂ်းၶၢင်ႇမၼ်း ၶခေႃႉယဝ်ႉ။

(တ) Stereotyping တၢင်းဝူၼ်ႉၵႃႊပိူင်တၢႆ တႃႇသေၵျေႃႉၵျေႃႉ ၶွင်ႈမူႇလူမ်း သေၵၢၼ်ၵၢၼ် - ၵၢၼ်ဝႃႈၶခေႃႉ ပဵၼ် ပိူင်ႁူဝ်ႁူပ်ႈ ၵမ်ႇၶခေ လွင်ႈဝူၼ်ႉသွၼ်ႇၵွၼ်တၢင်း လိူင်ႈ ၶမ်ႉၵတ်ႉ ၵၢၼ်လီမီး ၊ ၵမ်ႇၶခေ တွၼ်ႈပုၼ်ႈၾွၼ်း ၵၢၼ်လီ တႃႇမၼ်း။ တၢင်းဝူၼ်ႉၵႃႊပိူင်တၢႆၶႆႉ ၵမ်ႇၶပ်ႉသွၼ်ႇၶိူဝ် သၢႆငၢႆ၊ ၶမ်ႉၵတ်ႉ၊ တၢင်းၵွတ်းတၢင်းၶွႆႈလႆႈၼလႈ တၢင်းတုၵ်းယွၼ်းသင်၊ တွၼ်ႈတႃႇ ႁူၼ်းၶိုင်ႈၵျေႃႉၶိုင်ႈလွႆ (ၶွႆႈဝႃႈ ပဵၼ် တႃႇလူမ်း၊ ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇႁူဝ်ႁူပ်ႈမၼ်း) ၶႆႇယဝ်ႉ။

(ထ) Gender Stereotyes တၢင်းဝူၼ်ႉၵႃႊပိူင်တၢႆ ၵိုင်ႇၶိူဝ်လွင်ႈပဵၼ် ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး - ၶႆႇလမ်ႉ ပဵၼ် လွင်ႈၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇႁူႈလွင်ႈလွင်ႈ ၵိုင်ၶိူဝ် တၢင်းယၢမ်ႈ ႁူၼ်းၸၢႆး ၼလႈ ႁူၼ်းယိင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ ပိူင်လူင်ၶႆႉၼတႃႉ ၵိုင်ၶိူဝ်တၢင်းၵႃႊထိုင်၊ တၢင်းပွင်ႇလွႆၶိူဝ် ႁူၼ်းၸၢႆးႁူၼ်းယိင်းသေ လင်ႇလၢင်ႈ သပ်းလီင်း တီႈပွင်ႇမၼ်းလီလီယဝ်ႉ။ ၵိုင်ၶိူဝ် ပၢႆးဝူၼ်ႉသေ လင်ႇလၢင်ႈတမ်းဝၢင်း တႃႇၵိတ်းသၢင်ႈ ၵွႆႈပေႃးၶဝ်ႈၶၢင်ႇ။ မၼ်းပဵၼ် ငဝ်ႈၵၢၵ်ႈ ပိုၼ်ႉထၢၼ် ၵဵဝ်ႇၵပ်းလွင်ႈၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းၶဵၼ်, ႁူႈပိူင်ပိူင် ၵၢၼ် ႁူၼ်းၸၢႆး/ႁူၼ်းယိင်းၶဝ်။

7. Equality လွင်ႈမိူၼ်/လွင်ႈၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ် -လွင်ႈ ၽိူင်ႈမိူင်း ၵဵတ်ႇၶေပၼ်ၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ် ၼလႈ လွင်ႈၵမ်ႇႁႂ်ႈလီၵ်ႇၼၽၶႆႉ ပဵၼ် ငဝ်ႈၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉထၢၼ် ၽိူင်ႈပိူင်ပဵၼ် ၵဵဝ်ႇလူလႃႈသုၼ်ႇႁူၼ်း ၶွင်ႈႁိူၼ်း၊ၶွင်ႈမိူင်းႁိူဝ် ၶွင်ႈၶၢင်ႇၶျႃႉၵၢၼ် ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇတင်းလူမ်းၶခေႃႉယဝ်ႉ။ လၢႆးႁဵတ်းသၢင်ႈ ပိူင်ပဵၼ်လွမ်း ၽိူင်ႈထုင်းၼတႃႉ ႁၢမ်ႈတၢပ်ႈဝႆႉ လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇႁဵၢတ်းႁၢႆႉ ၶွင်ႈႁူၼ်းလၼ်ႉတီမ်ႇႁွတ်းၽၢၼ် ၼလႈသင်၊ ႁူၼ်းမီးလၼ်ႉမၢၵ်ႈမီးၼလႈသၢင်၊ ၸၢႆးယိင်း သေၵမ်ႇဝႃႈ၊ ပၵ်းပိူင်ၵၢၼ်ၼတ,ငဝ်ႈၵၢၵ်ႈ ၵိုင်ၶိူဝ် လွင်ႈတၢင်းဝူၼ်ႉၵႃႊပိူင်တၢႆ ၵဵဝ်ႇၵပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၼလႈသင် လိူဝ်းၶခေႃႉ။

8. ၵဵဝ်ႇလူလႃႈ တၢင်းၵႃႊထိုင်ၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းပဵၼ် ၵဵဝ်ႇၵပ်းလွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ၶႆႉသေ ၽၢႆႇထတ်းသိၼ်ၶဝ်

(ၵ) လင်ႇၽႅၢင်ႉဝႆႉသတိ ဝူၼ်ႉထိုင် ၶေႃးၵၢၼ်ဝႃႈ "ၸၢႆး ႁိူဝ် ယိင်း"၊ တႃႇၶဝ်ၵႃႊထိုင် ၶၢင်းယိင်း ၵဵဝ်ႇၵပ်း လွင်ႈၽၢင်ႁၢင်ႈမုင်ႈမွင်းဝႆႉ၊ ၶျေႃႈတီႈ ပုၼ်ႈၾွၼ်းၼလႈ သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ် လိူဝ်းၶခေႃႉ။

(ၶ) လင်ႇမၵ်းမၼ်ႈလီႉၶေ လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇပိူင်ႈ/ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ် ၶိူဝ်ၸၢႆး/ယိင်း ၵဵဝ်ႇလွင်ႈ ၽိူင်ႈမိူင်း၊ လၢႆးႁဵတ်းသၢင်ႈ ၵဵဝ်ၵပ်းမႃႇမီးၼလႈ လွင်ႈ ၵၢၼ်ၽိုၵ်း။

(င) တဵပ်းတတ်းပၼ် လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ၶႆႉ လင်ႇၵမ်ႉထႅမ် လွင်ႈၵဵတ်ႇၼၶ ၽဵင်ႇပဵင်းၼလႈ ၽေႈတိူၼ်း လွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၼလႈၶမ်ႉ တွၼ်းၽဵင်ႇပဵင်းမိူၼ်ၵၼ် ၽွင်းမိူဝ်ႈ တိုၵ်ႉမီး လွင်ႈလီၵ်ႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၵၼ်။

(ၸ) သွၵ်ႈႁႃ လၢတ်ႈၵွၵ်, လွင်ႈၵၢၼ်ပဵၼ်မေႃးယွၼ်ႉလီၵ်ႇၼၽၸၢႆး/ယိင်း ၶင်ႇ, တဵၵ်းတဵင်ၶိူဝ် သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်၊ ၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းမေႃၵမ်ႇပဵင်း ၵၼ်၊ လွင်ႈပဵၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ် ၵဵဝ်ႇၵပ်း သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၼလႈ ၽွၼ်းလီၽွၼ်းလၢႉ ဝႃႈလိူဝ်းၶခေႃႉ။

(သ) လၢတ်ႈၶေ လွင်ႈပၵ်းပိူင်မၢႆမီႈတႃႇတိူဝ်းၵမ်ၼလႈ ၽိူင်ႈတႃႇတိူဝ်းၵမ် ၶွင်ႈမိူင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၼလႈ ႁူႈမိူင်းမိူင်း၊ ၵိၵ်ႇပႃႈပၵ်းပိူင် ၵၢၼ်ထႅမ်ႁဵင်း တွၼ်ႈတႃႇ လွင်ႈၽဵင်ႇပဵင်း၊ ၵၢၼ်ၽူႈတတ်းသိၼ်၊ ၽူႈၶဝ်ႈလိမ်လၢတ်ႈ၊ ႁူၼ်းလူင်သမႃႇထိ ၶဝ်လိူဝ်းၶခေႃႉ လွႆႉတိူဝ်းၵမ် ၶွင်ႈၵၢၼ်တတ်း သိၼ်။ ယဝ်ႉၵျေႃႈ တဵပ်းတတ်းလွင်ႈၶူၼ်ႉသၢၵ်ႈသေ, တႃႇထတ်းႁွႆႈၽဵင်ႇပဵင်း၊ တႃႇၶဝ်ႈလိမ်ငူမ်ႉငီႉပၼ်၊ တႃႇထတ်းသိၼ် ႁွႆႈပေႃးတဵတ်ႈတေႃး လီ၊ တႃႇမီးလွင်ႈတၢင်းၽွၼ်းလီၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ် ၵိုင်ၶိူဝ် ၵဵဝ်ႇၵပ်းလွင်ႈ ပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး။ တႃႈလွင်ႈၵဵတ်ႇၶေမိူၼ်ၵၼ်ၼလႈ တႃႈတေၵမ်ႇ မီး လွင်ႈလီၵ်ႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၵၼ် ဝႃႈလိူဝ်းၶခေႃႉ ။

မိူဝ်ႈယၢမ်းတတ်းသိၼ် သင်တိူဝ်းၵမ်ပႃး တၢင်းၵႃႊထိုင်ၶမ်ႉၵတ်ႉပၢႆးဝူၼ်ႉ ၵဵဝ်ႇၵပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ် ၶႆႇလိူင် တေ လၢင်ႈမီး လွင်ႈၽဵင်ႇပဵင်းမိူၼ်ၵၼ်၊ ၵဵဝ်ႇၵပ်း သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်၊ လွၵ်းလၢႆးထိုင်တီႈလီၼ်မၼ်း ၼလႈ ၶမ်ႉတွၼ်းၽွၼ်းလီ တႃႇၸၢင်းပၼ် ၶွင်ႈၵၢၼ် တတ်းသိၼ် တွၼ်ႈတႃႇ ႁူၼ်းၵျေႃႉၵၢၼ် ၵိုင်ၶိူဝ် ပဵၵ်ႇပိူင်ႈ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးသေ ၵမ်ႇလႆႈလႃး သုၼ်ႇမၵ်းမၼ်ႈပၼ်ၶဝ် မီးၶင်ႇၶခေယဝ်ႉ။

ၶေႃႈလီႉလမ်ႈ ႁူႈပိူင်ပိူင် တႃႇ ၸွႆႈတိုဝ်း ၵႅဝ်ႇတၢင်းႁၼ်ထိုင် လွင်ႈပိၼ်ယိင်းပိၼ်ၸၢႆး ၶႂၢင်းႁၢၼ်တတ်းသိၼ်

9. ၵိင်ၶိူဝ်လွင်ႈပိၼ်ယိင်းပိၼ်ၸၢႆး လႄႈ လၢႆးၵိတ်း/သၢင်ႈ ၵမ်ႇမိူၼ်ႁၼ်သေ လၢႆးတိုဝ်းၸႂ်ႉ ၽိုင်ႈမိူင်း လၵ်းၶမ်းလႄႈ ႁၼ်ၽိူၵ်းၵေႃႈ ပိူင်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

10. ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်ၶႃႉ ထုၵ်ႇၽႂ်ႉ ဝႃႉသတိလီလီသေ ၵူၼ်းထိုင်ပႃး ပၼ်ႁႂ်ၵၢၼ်ၶဝ် တေ တၢပ်းတတ်းၶႃႉ မီးလွင်ႈ လမ်ႇလွင်ႈႁွင်ႉၵႂ်ႇႁၼ် တင်း ၵိမ်းႁွမ်းထိုင်ႉၵိုဝ် ၶႃႈသေ ထင်ႇတေလႆႈတၢပ်းတတ်းယဝ်ႉ။ သင်ႇဝႃႈ ႁူၼ်းၵေႃႉၶိုင်ႈၶႃႉ ပီၼ်ၵေႃႉၵၼ် ၵမ်ႇမီးသုၼ်ႇႁိူင်း ၵပ်းသိုပ်ႇ မိူၼ်ပိူၼ်ႈ တၢင်ႇထိုဝ်း၊ ၵမ်ႇၶၼ်၊ မီးလွင်ႈ တုမ်ႉတိူဝ်ႉႁၢဝ်ႉႁိူင်း ၵိင်ၶိူဝ် လွင်ႈၵပ်းသၢၼ် ၵမ်ႉၽိူင်ႇပိူင်း၊ ၵိၵ်ႇပႃး လွင်ႈၵမ်ႇၽိူင်ႇပိူင်းႁၼ် ၵီဝ်ႇလွင်ႈ ပိၼ်ယိင်းပိၼ်ၸၢႆး လႄႈ ထိၵ်ႇၸႄ လွင်ႈႁူမ်ႇလူမ်ႈ ၵီဝ်ႇၵပ်း မႂ်မီး၊ ၵမ်ႇၶၼ်၊ လွင်ႈလႆႈၶၢမ်ႇ တၢင်းထိၵ်ႇထၼ်ႉထၢၼ်ႈ ႁူႈပိူင်ပိူင် ၶႂ်ႈၵေႈ လွင်ႈ တၢင်းႁူႈပိူင်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၽွင်း ထိတ်ႈထွမ်ႇတြႃးလႄႈသင်၊ မိူဝ်ႈတၢပ်းတတ်းပၼ် လွင်ႈပၼ်ႁႂ်လႄႈသင် ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် ထုၵ်ႇလီၽႂ်ႉ သတိဝႃႉ လွင်ႈၸႅၢၶိူဝ်ၶႃႉတေႉတေႉယဝ်ႉ။

ယူႇတီႈၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်သေ ထုၵ်ႇၽႂ်ႉဝႃႉ လွင်ႈထိၵ်ႇၸႄလႄႈ လွင်ႈၵေႉၵၢမ်ႈ ထွၼ်ၵွၵ်ႇပိတ်ႈ သေၵေႃႉ သေလုမ်း ၵိဝ်ႇလူလႆႈ ၼိုဝ်းႁူၼ်း၊ သီၶင်၊ ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ ၽႄႇသၢႇၵိူဝ်းယမ်၊ လွင်ႈယုမ်ႇယမ်၊ ၽိုင်ႈထိၵ်ႇထၼ်ႉႁူၼ်း၊ ၶျေႈၵၢၼ်တီးႁဵၼ်း၊ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶိူဝ်ပႃးမိူင်း၊ ႁူၼ်းမိူင်း၊ တူင်ႇဝူင်း မိူဝ်ႈၵိုတ်ႇမႃး၊ လွင်ႈပိၼ်ႁူၼ်းၵမ်ႇၼိုင်လိူင်း၊ ၵႃႇယူႉလိၵ်ႉယွႆႇ၊ ၶျေႈတီႈ၊ တီးယူႇ၊ လိၼ်လိၼ်ပိူင်ႈႁၼ်လႄႈ မူႇလုမ်းၵမ်ႉၵေႃႇ၊ ၸၢႆး/ယိင်း၊ လွင်ႈၶဝ်ႈၸွႆႈႁွမ်းသွင်၊ လွင်ႈမၵ်းမၼ်းပိၼ်ယိင်းပိၼ်ၸၢႆးလႄႈ တၢင်လိူဝ်းၶၼ်ႉ။ ၵိင်ၶိူဝ် ၵၢၼ်လၢတ်ႈႁႂ်ႇလိူဝ်းၶၼ်ႉသေ ထင်ႇမီး လွင်ႈ ထိၵ်ႇထၼ်ႉထၢၼ်ႈႁၼ်၊ လွင်ႈပွႆႇႁၢမ်းသုၼ်ႇႁၼ်ၶႃႉလႄႈမိူဝ်ႈၽွင်းထၢတ်းသၢင်ႈလွင်ႈထုၵ်ႇ၊ လွင်ႈမွင်ႁိၼ်ႁၼ်ၶႃႉ လူဝ်ႇၽႂ်ႉႁူႉထွမ်းလီလီယဝ်ႉ။

11. မိူဝ်ႈၽွင်း ငိၼ်းထွမ်ႇတတ်းသိၼ်ၶၼ်ႉ၊ ၽူႈတတ်းသိၼ် တေလႆႈၽႂ်ႉဝႃႉ လွင်ႈတၢင်း ၵူၼ်းႁၼ် ပိူင်တၢႆလွင်ႈပိၼ်ယိင်းပိၼ်ၸၢႆးယူႇယဝ်ႉ။ (တီႈပွင်ႇမၼ်း တေၵမ်ႇထုၵ်ႇလၢတ်ႈထႃ ႁၼ်ထိုင်၊ ၵူၼ်းသွၼ်ႇ ၶိူဝ်လွင်ႈၵမ်ႇမိူၼ်၊ လွင်ႈပဵၵ်ႇပိူင်ႈႁၼ် ၶႂၢင်းၵေႈ ႁူၼ်းၸၢႆး လႄႈ ႁူၼ်းယိင်း ၶဝ်ၶၼ်ႉ)
လွင်ႈ ၵၢၼ်ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် ထုၵ်ႇ ၽႂ်ႉသေၵူၼ်းသွၼ်ႇထွမ်းထိင်ႈသမ်ႉ

- ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ၶႃႉ ႁိင်းၵေႃႇ
- ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ၶႃႉ ၵမ်ႇမေႃၵူၼ်းသေတၢပ်းတတ်း ႁၢင်းၶဝ်ၶျေၶျေ
- ႁူၼ်းၸၢႆးၶဝ် ပိၼ်ၽူႈယွႆႇ၊ ၵွၼ်ႁူဝ်ၶျေႈႁိူၼ်း လႄႈ တေလႆႈတၢပ်းတတ်း ႁူႈလွင်ႈလွင်ႈၵိဝ်ႇ၊ ၶျေႈႁိူၼ်းၶဝ်၊
- ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ႁွလုၺ်း ထုၵ်ႇလႆႈယွၼ်ႇယွမ်း တူဝ်ထွႆႈသေ မေၶပ်ႉယမ်ဝႃႈၸၢႆႈ။
- ၶၢင်းယိင်းလီ ၵၢၼ်ဝႃႈၶႃႉ ပီၼ်ၵေႃႉၵၢၼ် ၵမ်ႇၽိတ်းၶျေႈႁိူၼ်း (ၵမ်ၽိတ်းႁႃႇမေႇသု)
- ၶၢင်းယိင်းႁူႈၵေႃႉၶႃႉ မီးတၢင်းၶၢႆႈထွႆႈ ပိၼ် "ဢမႈ"၊
- ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ၶႃႉ မီးသုၼ်ႇတႃႇပိၼ် ဢမႈ ၵေႃႉၵၢၼ်တူလုၺ်းထိုင် လုမ်းလႃး လုၵ်ႈၵွၼ်ၶဝ် ၵၢၼ်ၵမ်ပေႉတူဝ်ၶၼ်ႉ
- ႁွမ်ႉ ၶၢင်းယိင်းၶဝ် ႁူႇ ၼၢဝ်းတၢင်းႁၢင်ၼိုၼ်းၵေႃႉလီဝ်၊ ၵမ်ႇၶၼ် ႁွမ်ႉ ၼူဝ်းၶၼ်ႈတၢင်းဝႃႉ လႄႈသင် ပိၼ်မႃးၽႄးၼိၼ်၊ လွင်ႈၵိတ်းႁၢႆႉ ပေႉႁိၼ်ၶိူဝ်ၶဝ်လႆႈ ၶႃႉ၊
- ၶၢင်းယိင်းၶဝ်ၶႃႉ ထွႆႈၵူၼ်းထွႆႈၸၢႆႈ၊ တုမ်ႉတိူဝ်ႉထွႆႈၸၢႆႈ၊ ႁႂ်ႉလၢတ်ႈထႃၵိတ်းသၢင်ႈ ယိူင်ႈၶင်၊ ၶႂၢင်းလိူင်းလိူဝ်းၶၼ်ႉလႄႈ လွင်ႈၵၢၼ် ၶဝ်လၢတ်ႈ ၵွၵ်ႇမႃးၶၼ်ႉ ထုၵ်ႇမီးလွင်ႈႁမ်ႉထိမ်ၶျေႈမုၼ်း ၵၢၼ်မၢၼ်ႇမၼ်ႈၶၼ်ႉ လီလီယဝ်ႉ။
- ၶျေႈလၢတ်ႈသၢၵ်ႈသေ၊ ၶၢင်းယိင်း ၵၢၼ်တိုၵ်ႉတိုၼ်ႇတၼ်ႈ လွင်ႈႁွမ်းသွင်ၶၼ်ႉ သင်ဝႃႈ မီး◌်◌းလွင်ႈ ထၢင်ႈႁၢင်ႈ "ပႃးထွႆႈလႄႈပၼ်" ၶင်ႇ၊ လွင်ႈၵိတ်းႁၢႆႉ ၵဝ်ႁႃႇမ ႁၼ် လႄႈ
- ၶင်ႇလွင်ႈ တိူင်ႇဝႃႈ ၵိတ်းႁၢႆႉ တၢၵ်းတိၼ်ၵဝ်ႁႃႇမႁၼ်ၶၼ်ႉ ပေႃးႁူတ်ႇထိတ်ႈတူလုၺ်းသေတႃႉ ၵမ်ႇႁၼ် ႁူႈထၢပ်းမၢတ်ႇတူင်ႉတၼ်ႈထိင် ၼိုၼ်းၶႃႉထိုင် တေလႆႈသွၼ်ဝႃႈ "ပႃးထွႆႈလႄႈ၊ ၽွမ်ႉထွႆႈလႄႈ ထင်ႇပၼ်" ၶႃႉ။
-

12. မိူဝ်ႈၽွင်း ၵူၼ်းသွၼ်ႇထတ်းသၢင်ႈ ပၼ်ႁႂ်သေၵၢၼ်ၵၢၼ်ၶၼ်ႉ ၽူႈတတ်းသိၼ်ထုၵ်ႇလီ

(ၵ) တၢပ်းတတ်း လွင်ႈဝႃႈ ၽိုင်ႈမိူင်းတႃႇႁူၼ်းၵေႃႈၶႃႉ ထုၵ်ႇၵိင်ၶိူဝ် ပိူင်တၢႆႁႂ်ႉ၊ ထုၵ်ႇတူလုၺ်းႁၼ်ထိုင် လွင်ႈလႃႇလီၵိတ်းႁၢႆႉလူလၢႆ ၶၢင်းယိင်း ႁႂ်ႉၶႃႉ။

(ၶ) တၢပ်းတတ်း ၶျေႈယိူင်းၵၢၼ်းတႃႇ လွင်ႈၵိူဝ်းလီမိူၼ် (ၸၢႆး/ယိင်း) တႃႇၵမ်ႇပိူင်ႈႁၼ်သေ လွင်ႈၵၢၼ်တေပိၼ်မႃးဝႃး၊ တိုဝ်းၸႂ်ႉ ၶျေႈယိူင်း ၵၢၼ်းၶၼ်ႉ၊ ၵိၵ်ႇပႃး လွင်ႈဝႃႈ ၽိုင်ႈတိုဝ်းၸႂ်ႉၶၼ်ႉ ထွင်ႇတေမီးလွင်ႈထိၵ်ႇထၼ်ႉလၢႆးၽၢတ်ႇ, (Indirect discrimination)) လႄႈ လွင်ႈ တုမ်ႉတိူဝ်ႉႁိုင်းၶိူဝ် လွင်ႈထိၵ်ႇထၼ်ႉထၢၼ်ႈႁၼ်ၶႃႉ။

(င) ၵူၼ်းသွၼ်ႇပႃး လွၵ်းလၢႆးၵိတ်းသၢင်း ၵၢၼ်ထုၵ်ႇမၼ်ႈလႄႈ ၶျေႈသပ်းလီၼ်း ၽိုင်ႈမိူင်း ႁႂ်ႈပေႃးပွင်ႇထွႆႈလိူဝ် လွင်ႈႁပ်ႉပၢၵ်ႇ လိူင်ႈၽိူင်ႇပိူင်း၊ လွင်ႈၵိတ်ႇၶေ ႁူမ်ႈလူလႆႈမိူၼ်ႁၼ်လႄႈ တႃႇၵမ်ႇမီးလွင်ႈထိၵ်ႇထၼ်ႉထၢၼ်ႈႁၼ်ၶႃႉ။

(ၸ) ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇ ၽိုၼ်ႈယိပ်းၵမ်ၶွင်ႈႁိူၼ်း/မိူင်း ၵိုင်ၶိုဝ် လၢႆးႁူမ်ႈၽွမ်ႉၵူႈမိူင်းမိူင်းသေ သွၼ်ႇဝႆႉပဵၼ် မိူင်းၵၼ်တိုဝ်းၵမ်လွမ်းၶွင်ႈၽိုၼ်ႈ ၵၼ် ႁူမ်ႈၽွမ်ႉၵၼ်သေ ၵႅတ်းဝႆႉၶႄၼ်ႉၶႄႈ။

(သ) သင်ဝႃႈ မိူင်းၶၼ်ႉၵမ်ႇလႆႈ ၶွင်ႈလုမ်း CEDAW ၵမ်ႇၶၼ် ICCPR ၵမ်ႇၶၼ် လႆႈယူႇသေတႃႉ ၵမ်ႇမီးလွင်ႉ ၵႅတ်းလွမ်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶင်ႇ CEDAW/ICCPR ၶွင်ႈၽိုၼ်ႈမိူင်းၶဝ် ၶႄႈထိုင် ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် တိုၼ်းတေလႆႈတၢၵ်ႈၵႅတ်းလွမ်းၶင်ႇ လၢႆးႁူမ်ႈၽွမ်ႉၵူႈမိူင်းမိူင်းယဝ်ႉ။ ပေႃးထိုင်ႉၶၼ် ထင်ႇထၢင်ႈႁၢလၢႆးၼၢႆႈလိတ်ႈ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၵၼ်မီးတီႈပွင်ႇၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ သေၽိူမ်ႉ ထၢမ်ၵၢဝ် လႆႈၶိုၼ်းလွၵ်းပဝ်ႇ ၶွင်ႈၽိုၼ်ႈမိူင်း ၶဝ်လႆႉတိုဝ်းယူႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶေႃႈထိုဝ်းၶႄႉ ထင်ႇပဵၼ်မႃး ၶေႃႈထီႉထမ်ႈၵၼ်ပွင်ႇလၢၵ်ႈလီသေ ပဵၼ်ပိူင်ၵိုင်တႃႇၸၢင်ႇၵၼ်ပႆႇမီးမႄႈမီး ၶွင်ႈ မိူင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။

13. မိူဝ်ႈၽွင်းတတ်းသိၼ် တႃႇၽွၼ်းလီ လွင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ၊ ၵမ်ႇၶၼ် ဝူၼ်ႉလွင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ တႃႇဝႃႈ မီးၽွၼ်းလီၵုၼ်းၼမ်ႉၶႄႉထိုင် ၽူႈတတ်းသိၼ် ထုၵ်ႇလီ

(ၵ) တိုဝ်းၵမ်ၵၢင်ႈၵႅၼ်းဝႆႉ ၽိုၼ်ႈမိူင်း ၵၼ်ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈ ၶိုတ်းထၼ်ႉ တင်း ၽိုၼ်ႈတိုဝ်းၵမ် ၵူႈမိူင်းမိူင်း၊

(ၶ) တိုဝ်းၵမ်ဝႆႉ ပၵ်းပိူင် လွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း ၵၼ်သပ်းလႅင်းငၢႆႈ ၊ ၵၼ်မီး လွင်ႈၽိင်ႇပိင်း မိူၼ်ၵၼ် ၵၼ်လႆႉလႆႈၵူႈတီႈၵူႈလၢၼ်၊ ၵၼ်ၵမ်ႇထၢင်ႈထိၵ်ႇၼၽ၊ ၵၼ်ပိူင်ႈၵိုင်ၵၼ်လႆႈ၊ ၵၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်းၵၼ်၊ ၵၼ်ၵမ်ႇလိၵ်ႈလၢႆႈလႆႈၶၼ်ႉ။

(င) မၵ်းမၼ်ႈ ပိူင်တႃႇယိပ်းၵမ် တီႈၵူႈမိူင်းမိူင်း ၵၼ်သပ်းလႅင်းယဝ်ႉ လႆႉတိုဝ်းယူႇၶၼ်ႉ။

(ၸ) ထီႉၶေသေ ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇလွင်ႈၽိင်ႇပိင်း လိူင်ႈ ပိူင်ပဵၼ် ၵၢမ်းၶၢတ်ႈၵိူင်းၼိင် လွင်ႈၶွတ်ႈၽွတ်ႈ ထိၵ်ႇထၼ်ႉၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်ၼႄႈ ၵမ်ႇၵႃး လွင်ႈလွမ်းၽေႃႇ(လွမ်းၶႄႈတႃႇ)တေႃႇ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၵေႃႈပိူင်ႈၵၼ်ယဝ်ႉ။

(သ) ၶေႃႈသပ်းလႅင်းၵၼ်ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈဝႃႈ ၵွပ်ႈသင်ၼႄႈ ၶဝ်တမ်းဝၢင်းၽိုၼ်ႈပိူင် ၶိုဝ်လွင်ႈပၼ်ႁႂ ၵၼ်ၶၼ်ႉၶႄႈ။

(လ) သပ်းလႅင်းလွင်ႈလႆႈတမ်းဝၢင်း ပိူင်ယိပ်းၵမ် ၶိုင်ႈၵၼ်ၶႄႉ ထၢင်ႈပဵၼ်လွင်ႈ ၵမ်ႇၽိင်ပိင်း ၶိုဝ်လၢႆးၵပ်းသိုပ်ႇၵၼ်။

(တ) ၶဝ်ႈႁူမ်ႈပႃးၶွင်ႈ လွင်ႈလိပ်ႈၵႅၼ်းသၽႃႇဝ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး ႁႂ်ႈပေႃးမီး တၢင်းႁူႉ တီႈပွင်ႇမၼ်းလီလီ

(ထ) ၽႅၢင်ႉတႃႇတေၵႅတ်း လွင်ႈၵႅတ်းႁၢႆႉတၢၵ်ႈတိုင်ၶိုဝ်ပိူၼ်ႈ ။

14. လွမ်းၶင်ၽိုၼ်ႈပိူင် ၵူႈမိူင်းမိူင်းသေ၊ ၵူၼ်းၵေႃႉလႂ်ၵမ်ႇဝႃႈ သင်မၼ်း ထုၵ်ႇလႃး လွင်ႈတိုဝ်ႉၶိူၵ်ႉ တၢၵ်ႈတိင်၊ ႁႂ်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ပဵၼ်မၼ်းယွမ်းၶႄႈ ထိုင် လွမ်းၶင်ႇမႆႈမီး လွင်ႈထိၵ်ႇၼၽထၼ်ႉထၢၼ်ႈၼႄႈ ၸၢႆး/ယိင်းၶႄႉ မီးသုၼ်ႇလႆႈ လွင်ႈၶိုၼ်းယႃ၊ ၶိုၼ်းသၢႆႈတၢၼ်းၶိုၼ်း ႁွမ်ႉလႆႈၶၢမ်ႇတုၵ်ႉယၢၵ်ႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵႃႈၶၼ်ၵၼ်လႆႈသၢႆႈတၢၼ်းၶၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီၵုမ်ႇထူၼ်ႈ ထုၵ်ႇၽိင်ႇပိင်းမၢၼ်ႇမၢၼ်ႈ ၶႄႈသေ၊ ႁႂ်ႈၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်ၵေႃႉမၼ်ႈ။

(ၵ) ႁႂ်ႈပႃးၶွင်ႈပၵ်းပိူင်ၼႄႈ ၽိုၼ်ႈတိုဝ်းၵမ် ၵိဝ်ႇလူလၢႆႈ ၽိုၼ်ႈပိူင်သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ် ၵူၼ်းၵူႈမိူင်းမိူင်း။

(ၶ) တေၵမ်ႇလႆႈပဵၼ်လွင်ႈ ဝူၼ်ႉၵၼ်ပိူင်တႃႇ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆး (တေၵမ်ႇထုၵ်ႇဝူၼ်ႉၵၼ် လွင်ႈၵမ်ႇမိူၼ်၊ လွင်ႈပႅၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ၶွင်ႈၼႄႈ ၸၢႆး/ယိင်း)

(င) ၵိုင်ၶိုဝ်လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးသေ ၵေႃႉၵၼ်လႆႈၶၢမ်ႇၶၼ်ႉ ၶိုၼ်းမူၼ်ႉမေးပၼ် လွင်ႈၽေးၵၼ် ၵမ်ႇၽိင်ႇပိင်းၶိုဝ်မၼ်းၶၼ်ႉလီ လီ။

(ၸ) ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇပၼ်သၢႆငၢႆၼႄႈ ၵၼ်လူဝ်ႇၵမ်ႉထိမ်တႃႇ ၵေႃႉၵၼ်လႆႈၶၢမ်ႇသေ သင်ပဵၼ်လႆႈ ၵႅတ်းႁႂ်ႈၶဝ် ပေႃးမီးတီႈပွင်ႇ ၶမ်ႉၵၢတ်ႇၶဝ် ၶဝ်ႈ ပႃးလွမ်းၶၼ်ႉသေ ။

(သ) ၵမ်ႉထိမ် ပၵ်းပိူင်တႃႇတိုဝ်းၵမ် ႁႂ်ႈလီၶိုၼ်းၶင်ႇတီႈ ပၼ်ႁႂ လွင်ႈၵႅတ်းႁၢႆႉတီႈၵၼ်။

(လ) လွႆႈထိမ်ၵိုင်း တႃႇထီႉၶေလွင်ႈၽိင်ႇပိင်းလိူင်ႈ ပိူင်ပဵၼ် ၵၢမ်းၶၢတ်ႈၵိူင်းၼိင်၊ လွင်ႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈ ထိၵ်ႇထၼ်ႉၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်ၶၼ်ႉ။ ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်ၶႄႉ ၶွင်ႈၸၢင်ႇတြႃး၊ မိူဝ်ႈတတ်းသိၼ်၊ မိူဝ်ႈၶဝ်ထိမ် လၢတ်ႈၶေပၼ်ၼႄႈ ပၢင်ၸၢင်ႇတြႃးတၢင်ႇၵၼ် မိူဝ်ႈလႂ်သေၵမ်ႇဝႃႈ ထုၵ်ႇလီလႆႉပႃး ၽိုၼ်ႈယူႇၵၢင်၊ ၵိဝ်ႇလူလၢႆႇ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်းပဵၼ်ၸၢႆးၼႄႈ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၵၼ် ၵမ်ႇတုမ်ႉတိုဝ်ႉငၢႆႈ လွင်ႈပဵၼ်ယိင်ႈ/ၸၢႆး ယူႇယဝ်ႉ။

15. ၶၢင်းယိင်းၵၼ်လႆႈၶၢမ်ႇ တၢင်းၵႅတ်းႁၢႆႉတၢၵ်ႈတိင်ၶွင်ႈႁိူၼ်းၶၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီမီး လွၵ်းလၢႆးထိုင်လႆႈ လွင်ႈလွႆႈထိမ် ၵိဝ်ႇမႆႈမီးပၵ်းပိူင်သေသမ်ႉ ႁႂ်ႈၸၢင်းလွတ်ႈပၼ် ငိုၼ်းတွင်းၵၼ်တေလႆႈသိၼ်ႈ တႃႇလႆႉထႅဝ်ႇ ၶွင်ႈသိၼ်ႈမႆႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

16. တီႈယူႇသဝ်းလိုဝ်ႈ၊ ၵိၵ်ႇပႃး လွင်ႈယူႇတၢင်းယႃ ပၢႆးယူႇလီ ၼႄႈသင်၊ ၵိဝ်ႇလူလၢႆႈလွင်ႈယူႇငၢႆႈသဝ်းလူမ်မၼ်းၼႄႈသင်ၶႄႈ ထုၵ်ႇၵႅတ်းပၼ် ၶွင်ႈပၵ်းပိူင် တႃႇၵေႃႉၵၼ်ပဵၼ် ၶၢင်းယိင်း ထိုင်ပၢၼ်သၢဝ်၊ ၵူၼ်းထဝ်ႈယိင်း၊ ၼမႈမၢၼ်း ၼႄႈ ၼမႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႇတိုၵ်ႉလိင်ႉၶူမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၵမ်ႉထႅမ် တႃႇတေတင်ႈလၵ်းၶမ်းၶႂ်းလုမ်းတတ်းသိၼ်

17. လၢႆးပူၵ်းပွင် လွင်ႈပွင်ႇလႆႈ တုမ်ႉတိုဝ်ႉငၢႆႈ ၵိုင်ၶႅပ်းလွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆး လႄႈ လၢႆးတတ်းသိၼ် ၵေႃႈၼႆ လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆးၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီဝူၼ်ႉသွၼ်ႇပႃး လွင်ႈပၵ်းပိူင် တႃႇတႅပ်းတတ်း ပၼ်ႁႃ ၶႂ်းလုမ်း လႄႈ ၶဝ်ႈလိမ်ငူပ်ႉငီႉပၼ်၊ သေၵမ်ႇၵႃး သမ်ႉပဵၼ်လွင်ႈယႂ်ႇ တႃႇထတ်းၵၢၼ် ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် မႃး ႁမ်ႉၶမ်ယဝ်ႈ။

18. လွင်ႈၽႅင်ႇပိင်းၵႅင်ႇၶိုဝ် လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆးၼႆႉ ထုၵ်ႇပဵၼ် ပၵ်းပိူင်တိုဝ်းၵမ် တႃႇလီႉလမ်ႈၶေ သဵၼ်ႈတၢင်း တႃႇႁၢင်ႈႁဵၼ်း လွင်ႈတတ်းသိၼ်။ ႁူၼ်းလၢႆးလႄႈႁူၼ်းယိူင်းၼႆႉ ထုၵ်ႇလီမီးသုၼ်ႇၺၢမ်ႇလိူၵ်ႈတင်ႈပိင်းၵၼ်၊ တႃႇပဵၼ်ၽူႈတၢင်တူဝ်မူႇလုမ်း ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ်ယဝ်ႈ။ ႁွမ်ႉတၢင်းဝူၼ်ႉ ၶမ်ႇၵၢတ်ႇလႄႈတူဝ်ထုပ်း ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်လႄႈ ၶေႃႈဝူၼ်ႉႁၼ် တီႈပၼ်းတတ်းလႄႈသင်၊ လွင်ႈပိၼ်ႇ လၢတ်ႈလူႉတိုဝ်းၶေႃႈႁၢမ်း ၶႂ်းၶၢင်ႇ တြႃးလႄႈသင်၊ ၽိုင်ႈမိူင်းၵၼ်လူႉတိုဝ်း တႃႇႁူမ်ႇငမ်းလႄႈသင် တေပဵၵ်ႇပိူင်ႈယူႇ။ ဝၢႆးသေၶႄႉ လွင်ႈၵိတ်းၵွၵ်ႇမၢႆမီႈ၊ လၢႆးထတ်းၵၢၼ်လႄႈ ၽူႈယႂ်ႇ ၽၢႆႇၶၢင်တတ်း သိၼ်တြႃးၼႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈမီးပုၼ်ႉၽွၼ်း တႃႇလိူၵ်ႈတင်ႈ ၽူႈယႂ်ႇလႄႈ ယုၵ်ႉယွင်ႈ၊ သမ်ႉ ထုၵ်ႇ ၵိတ်းသၢင်ႈလၢၼ်းၵၼ်းၽွင်းၽွင်း တႃႇ ၶိုၼ်ႈသၢင်ႇၶိုၼ်ႈသုင်လႄႈ၊ တႃႇလႆႈမီးမႃး လွင်ႈဝႆႉၵႃႈၶၼ် လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆး မိူၼ်ၵၼ်ယဝ်ႈ။

19. ပၼ်ႁႃၵၢၼ်ၵိုဝ်ႇ တင်း လွင်ႈတိုဝ်းၵမ် တႃႇၶႄႈႁိူၼ်း ၵမ်ႇၶၢဝ်း ၵိုဝ်ႇလွင်ႈၵိတ်းႁၢႆႉ ၵၼ်ႉလၼ် ပေႉၵိၼ် ၶၢဝ်းယိူင်း ဝႃႈလိူဝ်းၶၢဝ်း (ၶဝ်ၵႃးၶႂ်ႈ လူင်ႉလၢၼ်ႇ၊ ၽၢႆႇၵၢၼ်ပၵ်းပိူင် တၢၼ်ႇႁိူဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ) ၵမ်ႇထုၵ်ႈလီ ႁႂ်ႈၽူႈတတ်းသိၼ်ယိူင်း ၵေႃႉၵၢဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း တႃႇတတ်းသိၼ်ၶၢဝ်း။ ၽူႈတတ်းသိၼ်ယိူင်းၶဝ်ၼႆႉ ၵိုင်ႇလီ ယုၵ်ႉယွင်ႈလိူၵ်ႈတင်ႈ၊ ၵိုင်ႇထုၵ်ႇ ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇ တႃႇပႃးၶႂ်းလုမ်း တၢင်ပၼ်းတတ်းသိၼ် ႁူၼ်းမိူင်းယူႇ ႁူႈလၼ်ႉယဝ်ႉ။

20. သင်ဝႃႈ လူဝ်ႇမႃးၶႆႈလိူင် ၶေႃႈၵမ်ႉထႅမ်လွႆႈ ၵၢၼ်မၢၼ်ႇမၢၼ်ႈလူဝ်ႈၶၢဝ်း ၶင်ႇႁွင်လိူၵ်ႈ၊ ၽၢႆႇၵွၼ်၊ လိူဝ်းထုၵ်ႇၶပေႉသွၼ်ႇ၊ လွင်ႈပွင်ပဵၼ်လႆႈ ၶမ်ႇ ၵၢတ်ႇၵိူင်းသုင်မႃး၊ ႁွပ်ႈၶၢဝ်း လင်ႇလၢင်ႈ ၶေၶမ်ႉၶေတေႃႇ လွင်ႈႁုပ်ႉပၢၵ်ႇပၼ် ၶမ်ႇၵၢတ်ႇၶၢင်းယိူင်း ႁုမ်ႇထူၼ်ႈ တႃႇပဵၼ် ၽူႈတၢင်တူဝ် လုမ်းတတ်းသိၼ်ႁူၼ်းမိူင်းယူႇၶႆႈ။ လွင်ႈတႅပ်းတတ်း လၢႆးႁဵတ်းသၢင်ႈ တႃႇလိူၵ်ႈတင်ႈ ၽူႈယႂ်ႇ လႄႈ ယုၵ်ႉယွင်ႈပၼ် ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶၢဝ်း ထုၵ်ႇဝူၼ်ႉသွၼ်ႇ၊ ၶမ်ႇၵၢတ်ႇၵုၼ်းလီမၼ်းသေ တၢင်းႁၼ်ထိုင် လွင်ႈဝႃႈ ၸႂ်ႉႁိူဝ်ယိူင်းႁိူဝ် ၶႆႈ။ ပေႃးၶၢဝ်း လင်ႇလၢင်ႈ ဝေႉပိၵ်ႉပၵ်းပိူင် လႄႈ သၢႆငၢႆ ၵၢၼ် တေပဵၼ်လွင်ႈ ၸေႃႉႁၢမ်ႈ သဵၼ်ႈတၢင်းၶိုၼ်ႈယွႆႈ ၶၢင်းယိူင်း ၶႂ်းၶၢင်ႇ၊ ၽူႈတတ်းသိၼ် တႃႇလိူၵ်ႈႁူၼ်း လႄႈ ယုၵ်ႉယွင်ႈပၼ် ၶၢဝ်း။

21. လုမ်းၽူႈလူင်ႉလၢၼ်ႇ၊ ၵုပ်ႇႁုမ်ၵၼ် တႃႇလိူၵ်ႈတင်ႈ ၽူႈယႂ်ႇ၊ လႄႈ ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶႆႈ ၽွတ်ႈပႃး ႁူၼ်းလၢႆး လႄႈ ႁူၼ်းယိူင်းယူႇ။ တၢင်းဝူၼ်ႉႁၼ် ပိူင်တၢႆႈ လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆး (လၢတ်ႈလူင်ႉလူင်ႉလဵၼ်းလဵၼ်းၵေႃႈယဝ်ႉ၊ လၢႆးလီႈလၢတ်ႈလိတ်ႈၽၢတ်ႈၽိတ်ႈၵေႃႈယဝ်ႉ)ၶႆႈ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီပဵၼ် လွင်ႈတၢင်း တႃႇတႅပ်းတတ်း လၢႆးၵိုတ်းသၢင်ႈ တႃႇယွင်ႈႁုင်ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် လီမီးပိူင်တဵၵ်းတႃႇ တႅပ်းတတ်း လွင်ႈၵိုတ်းသၢင်ႈ၊ လွင်ႈၶတ်းလွႆၶဝ် တႃႇထုၵ်ႇလိူၵ်ႈၵိပ်းယုၵ်ႉယွင်ႈၶၢဝ်း လီသပ်းလဵၼ်းၶဝ် လိူင်ႈပူၼ်ႉပဵၼ်မၢႆမီႈ၊ လွင်ႈသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ႁူၼ်း လႄႈ လွင်ႈၽႅင်ႇပိင်းၵၼ် ၵိုင်ၶႅပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆး။

22. ၽူႈတတ်းသိၼ်တင်းသဵင်ႈ လႄႈ လုမ်းမေႃတူလုၺ်းထိုင် ၽိင်ႇၶိုင်ႈၶၢင်ႇတြႃး လိူဝ်းၶၢဝ်း ထုၵ်ႇလီ ပၼ်ၶဝ် သုၼ်ႇလႆႈၵႃးၶၼ် သုၼ်ႇၵိတ်း မိူၼ် ၵၼ်ယဝ်ႉ။

23. ၽူႈတတ်းသိၼ် လႄႈ ႁူၼ်းၵိတ်းၵၼ် ၵိုဝ်ႇလိူင်ႈ တတ်းသိၼ်ႁူၼ်းမိူင်းၶဝ် ထုၵ်ႇလႆႈၽိုၵ်းသွၼ် လွင်ႈတၢင်းႁၼ်ထိုင် ၵိုင်ၶႅပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်း ပဵၼ်ထၢႆး၊ ၵႂႃႇႁူႉပွင်ႇ၊ ၶေႃႈၵၢၼ်ၶဝ်သေ ၶမ်ႇၵၢတ်ႇ ပေႃးႁုမ်ႇထူၼ်ႈလီငၢမ်းယဝ်ႉ။ ၽိုင်ႈတိုဝ်းၵမ် ၵၢၼ်ပူင်သွၼ်ၶႆႈ ထုၵ်ႇပႃး လုပ်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းလွင်ႈ ပၢႆးဝူၼ်ႉ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ႁူၼ်းတင်းၶမ် လႄႈ လွင်ႈသုၼ်ႇၶၢင်းယိူင်း ဝႃႈလိူဝ်းၶၢဝ်း။

24. ထုၵ်ႇလီမီး လုမ်း၊ ႁွင်ႈ ၵမ်ႇၶၢဝ် လုမ်းႁူမ်ႈသၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ် ၵၢၼ်ပူၵ်းပွင် ၶွတ်ႇၽွတ်ႈတႃႇ လၢႆး/ယိူင်းၽႅင်ႇပိင်ႈၵၼ်၊ ပေႃးၶၢဝ်း လင်ႇလၢင်ႈႁၢတ်း သၢင်ႈတႃႇ တၢင်းႁၼ်ထိုင်လႄႈ လၢႆးထတ်းၵၢၼ် ၵိုင်ၶႅပ်း လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆးသေ လင်ႇပွႆႉတူလုၺ်း လွၵ်းလၢႆးၶဝ် ႁၢတ်းလွမ်း။

25. ၵိုဝ်ႉလွင်ႈပူၼ်ႉပဵၼ်ၶိုဝ်လွင်ႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉ လွင်ႈပဵၼ်ယိူင်းပဵၼ်ထၢႆး လႄႈ လွင်ႈၽႅင်ႇပိင်းယိူင်းလၢႆးၶၢဝ်း ၽူႈတတ်းသိၼ်ၶဝ် လူဝ်ႇမၵ်းမၼ်ႈ ထႅမ်လၢတ်ႈ တႃႇၶေတေႃး ၽူႈတတ်းသိၼ် တၢင်ႇၵေႃႉ ယိူင်ႈႁၢတ်းႁူ၊လွမ်း ႁူႉပေႃးမီးလွင်ႈႁၢၼ်ႉလွႆ ပိင်းပေႃး တီႈမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉ။

26. လုမ်းတႅပ်းတတ်းသိၼ် ႁူၼ်းမိူင်း ထုၵ်ႇၶတ်းလွႆ ႁၢတ်းသၢင်ႈႁူႉလီလီ ႁူႉပေႃးမီး လွင်ႈလၢၼ်လွႆ တၢင်ႇလုမ်းတၢင်ႇလိူဝ်းသေ လင်ႇႁၢတ်းႁူႉ ၶေႃႈလီႉ လမ်ႈ ၵၢၼ်လၢတ်ႈႁူႉ၊ တီႈၶိုဝ်လိူဝ်းၶၢဝ်း ပဵၼ်ၶမ်ႇပဵၼ်တူဝ်မႃးသေ ထိုင်တီႈမၼ်းၶႆႈယဝ်ႉ။

WIFI PASSWORD
RDSSEV16

International
Commission
of Jurists

10/1 Soi Aree 2
Phaholyothin Road
Samsennai, Phayathai
Bangkok 10400
Thailand

t +66 2 61 98 477/478
f +66 2 61 98 479
www.icj.org